

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ДНЗ

Рекомендована література:

1. Глосарій. Інформаційно-комунікаційні технології: основні терміни та поняття [текст] / ГЛОСАРІЙ // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2013. – №7. – С. 77 – 78.
2. Єресько О.В. Освіта в Україні: курс – на ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій [текст] / Олег Єресько // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 1. – С. 4 – 6.
3. Инновационные процессы в образовании : Учебно-методическое пособие. – Нижневартовск : Изд-во Нижне-варт. гос. ун-та, 2014. – 133 с.
4. Махоніна О. В. Методичні рекомендації «Використання мультимедійних презентацій як ефективного засобу в навчанні дітей дошкільного віку». – Режим доступу : http://arzgirrono.narod.ru/new_page_12.htm. – Назва з екрана.
5. Моделювання портфоліо педагога. Навчально-методичний посібник / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; уклад. Н. В. Бахмат. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2014. – 72 с.
6. Морзе Н.В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій / Н.В. Морзе. – К. : Видавнича група BVH, 2008. – 352 с.
7. Мотурнак Є.В. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у дошкільному навчальному закладі [текст] / Євген Потурнак // Практика управлінням дошкільним закладом. – 2012. – № 5. – С. 30 – 35.
8. Петрова О.Ю. Удосконалення інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів дошкільного навчального закладу [текст] / Олена Петрова, Лариса Погорелова // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 5. – С. 71 – 77.
9. Свириденко О.С. Навчання XXI століття: ІКТ – компетентність педагогів [текст] / Олена Свириденко // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 1. – С. 7 – 10.

1. Теоретико-методологічні основи інноваційної діяльності

В цей час в нашій країні відбуваються суттєві зміни в національній політиці освіти. Це пов'язано з переходом на позиції особистісно-орієнтованої педагогіки. Одним із завдань сучасного закладу стає розкриття потенціалу всіх учасників педагогічного процесу, надання їм можливостей прояву творчих здібностей. Зміна ролі освіти в суспільстві зумовило більшу частину інноваційних процесів.

У вітчизняній літературі проблема інновацій довгий час розглядалася в системі економічних досліджень. Проте з часом постала проблема оцінки якісних характеристик інноваційних змін у всіх сферах суспільної життєдіяльності, але визначити ці зміни тільки в рамках економічних теорій неможливо. Необхідний інший підхід до дослідження інноваційних процесів, де аналіз інноваційних проблем включає в себе використання сучасних досягнень не тільки в галузі науки і техніки, а й у сферах управління, освіти, права та ін.

Нововведення, або інновації, характерні для будь-якої професійної діяльності людини і тому природно стають предметом вивчення, аналізу та впровадження. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих педагогів і цілих колективів. Пошуки рішення педагогічних проблем інноватики пов'язані з аналізом наявних результатів дослідження сутності, структури, класифікації та особливостей протікання інноваційних процесів у сфері освіти. На теоретико-методологічному рівні найбільш фундаментально проблема нововведень відображена в роботах М. М. Поташника, А.В. Хуторського, Н. Б. Пугачової, В. С. Лазарєва, В.І. Загвязинського з позицій системно-діяльнісного підходу, що дає можливість аналізувати не лише окремі стадії інноваційного процесу, але й перейти до комплексного вивчення нововведень. Дослідники Ж. Аллаки, Р. Акофф, Ю.С. Борців, Б.С. Гершунский, Е. Дюркгейм, Е.Д. Дніпрова, Ю.С. Колесников, Ф. Кумбс, В.Т. Лісовський, М.Н. Руткевич, Б. Саймон, Н. Смелзер, Ж.Т. Тощенко,

В.Н. Турченко, В.Н. Шубкин та інші присвятили багато робіт інноваційній проблематиці у зв'язку з розробкою стандартів і змісту освіти в цілому. Ряд важливих аспектів інноваційного розвитку освіти розкрито у працях І.В. Бестужева-Лади, Д.Р. Вахітова, С.Ю. Глазьева, В.С. Дудченко, В.І. Кондратьєва, Н.І. Лапіна, В.Я. Ляудис, А.І. Пригожина, Б. Твисс, Ю. Посталюк та ін. В останні двадцять років проблематика нововведень у галузі освіти стала розглядатися в роботах вітчизняних педагогів і психологів Н.В. Горбунової, В.І. Загвязінського, М.В. Кларіна, В.С. Лазарева, В.Я. Ляудиса, М.М. Поташника, С.Д. Полякова, В.А. Слостенина, В.І. Слободчикова, Т.І. Шамовай, О.Г. Юсуфбекова та ін.

Питання наукової підтримки інноваційної діяльності в освіті відносяться до області педагогічної інноватики. **Педагогічна інноватика** – наука, що вивчає природу, закономірності виникнення і розвитку педагогічних інновацій, їх зв'язки з традиціями минулого і майбутнього щодо суб'єктів освіти.

Об'єкт педагогічної інноватики – процес виникнення, розвитку та освоєння інновацій в освіті. Під інноваціями тут розуміються нововведення – цілеспрямовані зміни, що вносять в освіту нові елементи, і викликають її перехід з одного стану в інший.

Освіта розглядається як соціально, культурно та особистісно детермінована освітня діяльність, у процес зміни (оновлення) якої включено суб'єкт цієї діяльності.

Предмет педагогічної інноватики – система відносин, що виникають в інноваційній освітній діяльності, спрямованої на становлення особистості суб'єктів освіти (вихованців, педагогів, адміністраторів).

Педагогічна інноватика – сфера науки, що вивчає процеси розвитку закладу, пов'язані зі створенням нової практики освіти. Однією з важливих завдань сучасної педагогічної інноватики є відбір, вивчення і класифікація нововведень, знання якої абсолютно необхідно сучасному педагогу. Педагогу потрібно чітко розуміння сутності інноваційних процесів в освіті, вміння

здійснювати їх з урахуванням специфічних закономірностей і принципів.

Інноваційні зміни йдуть сьогодні за такими напрямками, як:

- формування нового змісту освіти;
- розробка та реалізація нових технологій навчання;
- застосування методів, прийомів, засобів освоєння нових програм;
- створення умов для самовизначення особистості в процесі навчання;
- зміна в способі діяльності та стилі мислення як вихователів, так і вихованців, зміна взаємовідносин між ними, створення і розвиток творчих інноваційних колективів, ДНЗ, ЗНЗ, вишів.

Дослідження інноваційних процесів в освіті виявили ряд теоретико-методологічних проблем: співвідношення традицій та інновацій, зміст і етапи інноваційного циклу, ставлення до інновацій різних суб'єктів освіти, управління інноваціями, підготовка кадрів, основи для критеріїв оцінки нового в освіті тощо.

Ці проблеми потребують осмислення вже іншого рівня – методологічного. Обґрунтування методологічних основ педагогічної інноватики не менше актуально, ніж створення самої інноватики. Педагогічна інноватика є особливим напрямом методологічних досліджень.

Розглянемо понятійний апарат і теоретичні основи інноваційних процесів в освіті.

Поняття «інновація» в перекладі з латинської мови означає «оновлення, нововведення або зміна». Це поняття вперше з'явилося в дослідженнях в XIX столітті і означало введення деяких елементів однієї культури в іншу. На початку XX століття виникла нова галузь знання, інноватика – наука про нововведення, в рамках якої стали вивчатися закономірності технічних нововведень у сфері матеріального виробництва. Педагогічні інноваційні процеси стали предметом спеціального вивчення на Заході приблизно з 50-х років і в останнє двадцятиріччя в нашій країні.

Стосовно до педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, методи і форми навчання і виховання, організацію спільної діяльності педагога та дитини.

Про інновації в українській освітній системі заговорили з 80-х років ХХ століття. Саме в цей час в педагогіці проблема інновацій і, відповідно, її понятійне забезпечення стали предметом спеціальних досліджень. Терміни «інновації в освіті» і «педагогічні інновації», що вживаються як синоніми, були науково обґрунтовані та введені в категоріальний апарат педагогіки.

Педагогічна інновація – нововведення в педагогічну діяльність, зміни у змісті та технології навчання і виховання, мають на меті підвищення їх ефективності. Таким чином, інноваційний процес полягає у формуванні та розвитку змісту та організації нового.

В цілому під *інноваційним процесом* розуміється комплексна діяльність по створенню (народженню, розробці), освоєнню, використанню і поширенню нововведень. Нововведення в освіті є творче опрацювання нових ідей, принципів, технологій, в окремих випадках доведення їх до типових проектів, що містять умови їх адаптації та застосування.

Поняття «нововведення» вважають синонімом поняття «інновація». За допомогою конструювання нововведень можна управляти розвитком освітніх систем: як на рівні освітньої установи, так і на рівні регіону, країни. Обґрунтування типології педагогічних нововведень дозволяє вивчати специфіку і закономірності розвитку нововведень, виявляти й аналізувати фактори, що сприяють і перешкоджають нововведень. У науковій літературі розрізняють поняття «новація» та «інновація»

Отже, **новація** – це засіб (новий метод, методика, технологія, програма тощо), а **інновація** – це процес освоєння цього засобу. **Інновація** – це цілеспрямована зміна, що вносить в середовище проживання нові стабільні елементи, що викликають перехід системи з одного стану в інший. Також необхідно відрізняти такі поняття, як «інновація» і «реформа».

Реформа – це нововведення, яке організується і проводиться державною владою. **Інновація** – це нововведення, яке розробляється, організується і проводиться працівниками системи освіти.

Нововведення при такому розгляді розуміється як результат інновації, і інноваційний процес розглядається як розвиток трьох основних етапів: генерування ідеї (в певному випадку – наукове відкриття), розробка ідеї в прикладному аспекті і реалізація нововведення в практиці. У зв'язку з цим, **інноваційний процес** можна розглядати як процес доведення наукової ідеї до стадії практичного використання і реалізація пов'язаних з цим змін у соціально-педагогічному середовищі. Діяльність, яка забезпечує перетворення ідей у нововведення і формує систему управління цим процесом, є інноваційною діяльністю. Інновації в освіті вважаються нововведеннями, спеціально спроектованими, розробленими або випадково відкритими в порядку педагогічної ініціативи.

Ключовими поняттями в інноватиці є **інноваційний процес** та **інноваційна діяльність** – комплекс заходів по забезпечення інноваційного процесу на тому чи іншому рівні освіти, а також сам процес. До основних функцій інноваційної діяльності відносяться зміни компонентів педагогічного процесу: сенсу, цілей, змісту освіти, форм, методів, технологій, засобів навчання, системи управління тощо.

2. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології у навчально-виховному процесі.

У процесі модернізації освіти процес інформатизації освіти виділяється в якості одного з пріоритетів і має стратегічне значення. В теперішній час у розвитку процесу інформатизації освіти проявляються такі тенденції:

➤ формування системи безперервної і відкритої освіти як універсальної форми діяльності, спрямованої на постійний розвиток особистості протягом усього життя;

- створення єдиного інформаційного освітнього простору;
- активне впровадження нових засобів і методів навчання, орієнтованих на використання інформаційних технологій;
- синтез засобів і методів традиційного та комп'ютерного освіти;
- створення системи випереджаючої освіти.

Міністерство освіти і науки України бачить наступні *шляхи входження вітчизняної системи освіти у світове інформаційно-освітнє середовище*:

- перепідготовка викладачів у галузі сучасних інформаційних технологій;
- інформатизація процесу навчання і виховання;
- забезпечення системи освіти технічними засобами інформатизації; створення сучасного національного інформаційного середовища та інтеграція в нього установ освіти;
- створення на базі сучасних інформаційних технологій єдиної системи дистанційної освіти в Україні;
- участь країни в міжнародних програмах, пов'язаних з впровадженням сучасних інформаційних технологій в освіту.

В даний час в Україні відбувається становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий інформаційний освітній простір. Цей процес супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу. Інформаційні технології (ІТ) повинні стати невід'ємною частиною цілісного навчально-виховного процесу, що значно підвищує його ефективність.

Говорячи про можливості інформаційних технологій для освітнього процесу багато дослідників наводять такі аспекти:

- необмежені можливості збору, зберігання, передачі, перетворення, аналізу та застосування різноманітної по своїй природі інформації;
- підвищення доступності освіти, з розширенням форм отримання освіти;
- розвиток особистісно-орієнтованого навчання, додаткової і випереджаючої освіти (освіти майбутнього);

- значне розширення і вдосконалення організаційного забезпечення освітнього процесу (віртуальні школи, лабораторії, університети, інше);
- підвищення активності суб'єктів в організації освітнього процесу;
- створення єдиної інформаційно-освітнього середовища навчання і не тільки одного регіону, але країни і світового співтовариства в цілому;
- незалежність освітнього процесу від місця і часу навчання;
- значне вдосконалення методичного та програмного забезпечення освітнього процесу;
- забезпечення можливості вибору індивідуальної траєкторії навчання;
- розвиток самостійної пошукової діяльності дитини;
- підвищення мотиваційної сторони навчання тощо.

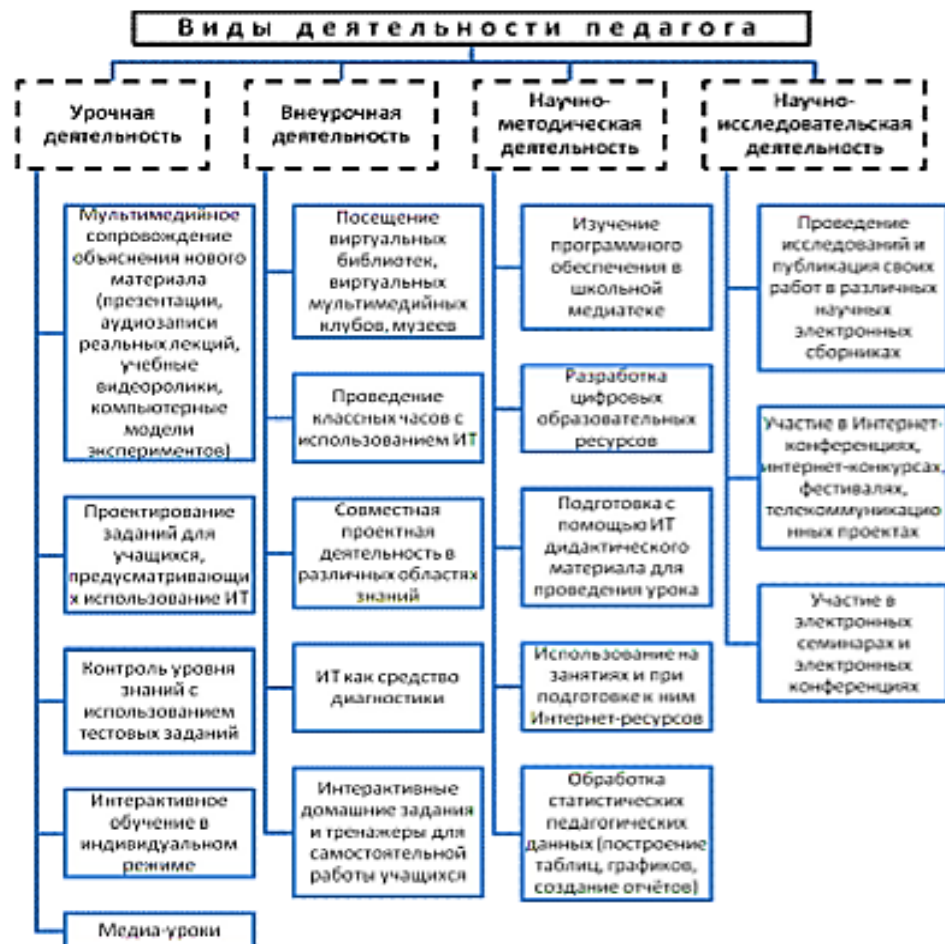
Вже зараз стає очевидним той факт, що однією з найважливішою складовою професійної компетентності педагога є ступінь його готовності до використання сучасних інформаційних технологій у своїй професійній діяльності.

Першорядну роль і значення в системі організації безперервного навчання педагога інформаційним технологіям необхідно відводити створенню необхідних педагогічних умов, що сприяють вдосконаленню педагогічної майстерності педагога, включення його в активну діяльність на основі використання ІТ у професійній діяльності. *Необхідними організаційно-педагогічними умовами формування готовності педагогів до використання ІТ у педагогічній діяльності являються:*

- розвиток єдиного інформаційно-освітнього простору ДНЗ на основі системної інтеграції ІТ в усі ланки навчально-виховного процесу;
- Модернізація системи методичної роботи в закладі, як основи організації процесу навчання педагогів ДНЗ до використання ІТ у професійній діяльності;
- Система безперервного навчання, як основна умова формування готовності педагогів до використання інформаційних технологій у професійній діяльності, що передбачає не тільки оволодіння методикою застосування ІТ

у професійній діяльності педагога, а й розвитку навичок самоосвіти в галузі ІТ.

Можливості інформаційних технологій в реорганізації освітньо-виховного процесу, безперечно, вражають, надаючи величезне поле діяльності для педагога. Ми згодні з думкою багатьох фахівців у галузі інформатизації, педагогів, психологів, що саме інформатизація освіти покликана усунути багато проблем розвитку системи освіти, а педагог, будучи ключовою фігурою цього процесу, повинен не тільки розуміти можливості інформаційних технологій, а й виховати в собі потребу безперервного підвищення кваліфікації в питаннях використання ІТ в освітній діяльності.

Формами навчання педагогів новим інформаційним технологіям

можуть виступати:

- курси,
- експрес-курси,

- мінісемінари,
- постійно-діючі семінари,
- конференції,
- конкурси,
- вирішення педагогічних завдань,
- система індивідуальних консультацій,
- робота проблемних і творчих груп,
- самоосвіта,
- професійне спілкування тощо.

3. Інформаційно-освітнє середовище системи освіти: проблеми та перспективи

Важливим напрямом інформатизації суспільства є впровадження інформаційних технологій (ІТ) у систему освіти, оскільки цьому процесу відводиться випереджальна роль у розвитку всіх галузей життєдіяльності людини. Широке використання ІТ, безперечно, спричиняє помітні позитивні зміни в структурі та змісті вищої освіти – поява електронних освітніх ресурсів (ЕОР) як складників інформатизації освіти забезпечує доступність та відкритість знань, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей дітей закладів середньої і вищої освіти. Нові методи навчання, які ґрунтуються на активних, ІТ-спрямованих формах та методиках отримання знань, приходять на зміну демонстраційним та ілюстративно-пояснювальним і традиційним, орієнтованим, в основному, на колективне сприйняття інформації. Водночас, у розробленні електронних засобів навчально-виробничого призначення, які спрямовуються на застосування в традиційних системах навчання авторами все частіше враховується своєрідність та особливості галузей та відповідних їм навчальних предметів.

Однак, на сьогоднішній день стан розвитку ІТ-забезпечення системи вищої освіти України не відповідає вимогам інформаційного суспільства, що

прагне інтегруватись у європейську і світову спільноту. Можна відзначити певне відставання від розвинутих країн в деяких аспектах:

- по-перше, в ефективному, професійно спрямованому застосуванні ІТ при підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації фахівців галузі початкової освіти;
- по-друге, у використанні телекомунікаційних мереж (Web-технологій) для розроблення та передавання даних – навчальних, навчально-методичних та наукових матеріалів (підручників, посібників, словників, довідників, методичних рекомендацій тощо);
- по-третє, у відсутності єдиного інформаційно-освітнього середовища (ІОС) (простору) системи освіти, умови якого б забезпечували діяльність навчальних закладів у напрямі врахування ІТ як фактору впливу на розроблення та впровадження інноваційних форм, методів та засобів навчання.

Незважаючи на зазначені проблеми, за проведеним моніторингом, кількість студентів та педагогічних працівників закладів та установ системи вищої освіти, що здатні і бажають навчатись за активного використання ІТ, на сьогодні досить чимала і зростає дуже швидко: у 2011 р. – 48% педагогів та 56% студентів, а станом на кінець 2013р. – початок 2014р. ці показники значно зросли: таку потребу відмітили вже 83% педагогів та 94% студентів.

Проблеми інформатизації освіти, впровадження ІТ у діяльність навчальних закладів України та шляхи їх розв'язання відображені у науково-методичних працях В. Бикова, Р. Гуревича, А. Гуржія, Ю. Жука, В. Кухаренка, В. Лапінського, В. Олійника, С. Семерікова, О. Співаковського, О. Спіріна, П. Стефаненка, І. Теплицького та інших відомих науковців. Використання електронних ресурсів у підготовці фахівців, умови та особливості формування освітнього середовища більш глибоко розкрито у роботах В. Бикова, А. Гуржія, В. Лапінського, Н. Морзе та ін. дослідників [Ошибка! Источник ссылки не найден.; Ошибка! Источник ссылки не найден.; Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Водночас проблема проектування ІОС системи освіти, незважаючи на певний рівень її вирішення, є актуальною та новою (К. Іващук, А. Литвин, І. Савченко, М. Суха, О. Язиков та ін.). Зокрема, аналіз наукових доробків із проблеми вдосконалення процесу навчання в системі вищої освіти, нормативних документів та сучасного стану інформатизації професійної освіти дозволив виявити низку суперечностей між:

- зростаючими вимогами до якості професійної підготовки майбутніх педагогів у галузі вищої освіти та недостатнім рівнем навчально-методичного забезпечення цього процесу з урахуванням можливостей ІТ;
- необхідністю централізованого, відкритого та доступного забезпечення навчальних закладів науковими та навчально-методичними матеріалами (підручниками, посібниками, розробками до уроків, презентаціями, відеоматеріалами тощо), їх неперервного оновлення та відсутністю єдиного спеціалізованого динамічного інформаційно-освітнього середовища (ІОС) системи вищої освіти, призначеного для систематизації зазначених матеріалів, вільнодоступних для використання студентами та педагогічними працівниками в аудиторній та позааудиторній роботі.

Використання в роботі терміну "інформаційно-освітнє середовище", ґрунтується на підставі проведеного аналізу генези дефініцій "комп'ютерне середовище" (І. Зязюн, О. Коротков), "інформаційно-навчальне середовище" (С. Гончаренко), "інноваційно-розвивальне середовище" (Л. Ващенко), "інформаційне освітнє середовище" (Н. Алексєєв), "комп'ютерне навчально-розвивальне середовище" (С. Сисоєва), "навчальний інформаційний електронний простір" (В. Биков), "комп'ютерно орієнтоване навчальне середовище" (В. Биков, Ю. Жук), "єдине освітнє інформаційне середовище" (В. Носков) тощо.

Здебільшого, говорячи про навчальні середовища (середовища навчання), дослідники тлумачать їх як взаємопов'язані процеси учіння і викладання (обидва процеси наявні в названих середовищах). Так, М. Смульсон стверджує, що *"поняття "освітнє середовище"* відображує

екологічний підхід до освіти. Внутрішнє середовище певної освітньої системи (ДНЗ, ЗНЗ чи іншої освітньої системи) є зовнішнім середовищем для будь-якої особистості, яка в ній розвивається. Саме воно й зветься освітнім середовищем. У ньому живуть два види живих організмів: педагоги та діти. У традиційному ДНЗ перші є домінантним видом, а другі – субординантним (біологічні терміни). Альтернативні освітні системи намагаються підтримувати в освітньому середовищі характеристики, які забезпечують співробітництво "видів" у спільній життєдіяльності". Проте, **поняття "навчальне середовище"** більш конкретизує "освітнє середовище", позаяк в освітньому середовищі може існувати безліч навчальних середовищ, які, на відміну від освітнього середовища, завжди спеціально формуються і можуть виникати як організовано, так і стихійно.

У свою чергу, під **"навчальним середовищем"** дослідниця пропонує розуміти "систему навчання, яка породжує постійний (безперервний) потік навчальних впливів і протиставляється, так званим, "дотиковим" навчальним впливам, які не є перманентними і генеруються подекуди, з різними, інколи досить великими, часовими і просторовими розривами. Вважається, що дотикові навчальні впливи не сприяють "глибокому зануренню" дитини в навчально-виховний процес з певного навчального предмета або освітньої галузі на відміну від використання середовища, у якому підтримується постійний емоційний та інтелектуальний зв'язок між ним і вихованцем, або, найчастіше, групою дітей".

Найбільш ємним, за нашими детальними дослідженнями, є визначення, яке формулює В. Биков, **"навчальне середовище"** – це штучно побудована система, структура і складові якої створюють необхідні умови для досягнення цілей навчально-виховного процесу. Структура навчального середовища визначає його внутрішню організацію, взаємозв'язок і взаємозалежність між його елементами. Елементи (об'єкти, складові, елементи – неподільні частки) навчального середовища виступають, з одного боку, як його атрибути чи аспекти розгляду, що визначають змістовну й

матеріальну наповненість навчального середовища, а, з іншого боку, як ресурси навчального середовища, що включаються в діяльність учасників навчально-виховного процесу, набуваючи при цьому ознак засобів навчання і виховання".

В "Українському педагогічному словнику" С. Гончаренка наводиться таке тлумачення досліджуваного поняття: **"Інформаційно-навчальне середовище** – це сукупність умов, які сприяють виникненню і розвитку процесів інформаційно-навчальної взаємодії між дітьми, педагогом та засобами нових інформаційних технологій, а також формують пізнавальну активність вихованця за умов наповнення компонентів середовища (різні види навчального, демонстраційного обладнання, програмні засоби та системи, навчально-наочні посібники тощо) з предметним змістом".

Узагальнюючи зазначене, можна визначити **інформаційно-освітнє середовище системи вищої освіти** як "відкритий, динамічний програмно-комунікаційний простір, що передбачає обов'язкове включення та використання інформаційних технологій та створює умови для взаємодії і співпраці педагогів та дітей, розвиток їх особистісних якостей у процесі вирішення освітніх завдань та забезпечує інформаційну підтримку навчально-виробничого процесу навчальних закладів в мережі Інтернет, незалежно від їх професійної спеціалізації". Контентом ІОС системи освіти є взаємопов'язані (через перехресні та гіперпосилання) електронні освітні ресурси (електронні документи, видання, презентації, словники, довідники, бібліотеки, посібники, підручники, лабораторні практикуми, методичні матеріали, комп'ютерні тести, інформаційні системи, депозитарії та ін.), які призначаються для використання дітьми, педагогічними працівниками та дирекцією з метою підвищення якості професійної підготовки.

Характерною особливістю ІОС системи всіх ланок освіти є встановлення інтеграційних взаємозв'язків певних організаційних, комунікаційних та соціальних умов, що забезпечують процеси викладання та учіння з метою отримання вихованцями (учнями, студентами) відповідних

знань, умінь і формування навичок, де цілі, зміст, методи і організаційні форми навчання є динамічними у межах навчального закладу.

Слід зазначити, що в останні роки суттєві кроки у впровадженні ІТ у навчально-виробничий процес уже зроблені в багатьох навчальних закладах України – здебільшого вони мають власні телекомунікаційні інфраструктури (сайти, блоги, Web-сторінки тощо), де накопичуються науково-методичні та навчальні матеріали, викладаються новини, підтримується зв'язок з користувачами тощо. Проте, переважна більшість навчальних закладів, організацій та установ, які використовують або намагаються використовувати ІТ, потребують об'єднання спільних зусиль та зусиль державних інституцій вищого (загальнодержавного рівня) з метою: прискорення процесу інформатизації системи освіти та його координації; зменшення обсягу власних інтелектуальних, матеріальних та фінансових витрат на його розвиток (цей аспект набуває особливої актуальності в нинішніх складних економічних умовах); об'єднання та інтеграції навчально-методичної бази системи освіти тощо.

З метою забезпечення виокремлених потреб, а також системності, комплексності і узгодженості дій у напрямі інформатизації системи освіти формується необхідність централізованої наукової, методичної та практичної підтримки – проектування і впровадження єдиного ІОС системи освіти України, яке може стане частиною освітньої системи України та буде інтегруватись в Європейський та світовий професійно-зорієнтований освітній простір.

Основними положеннями проектування та функціонування ІОС системи освіти повинні стати:

- правова основа використання авторських розробок як контенту ІОС;
- забезпечення технологічної сумісності ІОС із різними операційними системами.

У основу проектування та впровадження ІОС системи освіти мають бути покладені **принципи**:

- *субсидіарності* – виконання організаційних та впровадження додаткових програмно-технічних рішень, які забезпечують інтеграцію електронних освітніх ресурсів та не потребують модернізації для забезпечення сумісності із створеним середовищем;
- *технологічної нейтральності* – незалежність архітектури ІОС системи освіти від конкретних технічних рішень (систем, платформ тощо).

Реалізація означених концептуальних положень ІОС системи освіти передбачає впровадження електронної інформаційної взаємодії педагогічних працівників шляхом надання доступу до ЕОР та можливості отримувати навчально-методичну інформацію в електронному вигляді, створення якісно нових форм організації навчально-виробничої діяльності навчальних закладів.

Проблему електронної інформаційної взаємодії передбачається розв'язати шляхом:

- проведення аналізу структури та змісту ЕОР для створення реєстрів інформації та подальшого формування контенту ІОС системи освіти;
- розроблення механізму електронної взаємодії та обміну інформацією;
- розроблення та впровадження шаблонів обміну інформацією;
- розроблення технічних та організаційних вимог до процедури електронної взаємодії;
- забезпечення принципів розвитку ІОС системи освіти;
- розроблення проєктів правових актів щодо врегулювання питань, які виникають у процесі застосування механізму електронної взаємодії;
- створення засад забезпечення однозначності визначення об'єктів, що містяться в ЕОР;
- розроблення механізму здійснення розподілу повноважень щодо адміністрування і забезпечення функціонування ІОС системи освіти та здійснення відповідного нагляду.

Отже, перед навчальними закладами, які стануть користувачами та суб'єктами ІОС системи освіти, відкриваються такі можливості:

- для адміністрації: впроваджувати інформаційні технології управління навчальним закладом; організувати та підтримувати системний, логічний і раціональний документообіг у межах однієї установи та системи освіти в цілому; впровадити систему збору та опрацювання інформації, яка відображає світовий досвід розвитку системи освіти в різних країнах; здійснювати неперервний розгорнутий моніторинг навчально-виробничої діяльності власного закладу та досягнення інших навчальних закладах; розширювати інформаційну взаємодію з іншими навчальними закладами, в тому числі й зарубіжних країн; оперативно отримувати відомості про інноваційні підходи управління та організації діяльності закладу з метою їх можливого впровадження у власну діяльність;
- для педагогічних працівників: отримувати вільний доступ до навчально-методичних матеріалів та нормативно-правової бази освіти; впроваджувати інформаційні технології і ресурси мережі Інтернет на різних етапах традиційної системи навчання; створювати та проводити Інтернет-заняття, Web-семінари, Web-консультації, інтегровані заняття; організовувати та здійснювати самостійне дистанційне навчання; підвищувати власний кваліфікаційний рівень; брати участь у Web-заходах – професійних об'єднаннях, семінарах, конференціях, майстер-класах тощо; розробляти і використовувати власне програмне забезпечення і ЕОР середовища; конструювати електронні комплекти до окремих занять, тем тощо, використовуючи ЕОР середовища; проектувати власне програмне забезпечення, призначене для використання у навчально-виробничому процесі та оприлюднювати його для використання широкому загалу педагогічних працівників та вихованців (учнів, студентів) системи освіти; впроваджувати інноваційні підходи організації навчання зі спрямуванням на розвиток здібностей кожного вихованця, формування мотивації до навчання та підготовки до самостійної діяльності.

– для вихованців: навчитися працювати з електронною інформацією, яка подана в різних форматах; брати участь у Web-проектах (за допомогою педагогів і батьків тощо).

Передбачається, що проектування єдиного освітнього інформаційного середовища освіти та використання його контенту ДНЗ сприятиме розвитку традиційних та впровадженню інноваційних підходів у навчальній, педагогічній, управлінській й виховній діяльності.

4. Особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі дошкільного навчального закладу з дітьми, педагогами, батьками та громадськістю

Інформаційно-комунікаційні технології — сукупність методів, засобів і прийомів, що забезпечують пошук, збирання, зберігання, опрацювання та обмін інформацією. Нормативні документи, що регламентують упровадження ІКТ у діяльність ДНЗ: - Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства на 2007-2015 роки» від 9 січня 2007 року № 537; - Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» від 30 вересня 2010 року № 926/2010; - Наказ МОН «Правила використання комп'ютерних програм у навчальних закладах» від 2 грудня 2004 року № 903; - Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно- комунікаційних технологій „Сто відсотків” на період до 2015 року» від 27 серпня 2010 року № 1822 - р. У галузі освіти ці технології знаходять застосування в багатьох напрямках діяльності, зокрема, оновлюється зміст освіти, започатковується дистанційне навчання, упроваджуються нові форми спілкування: через електронну пошту, відеоконференції, участь у роботі Інтернет – конференцій, форумів, веб-семінарів тощо. А це все потребує вищого рівня та якості запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес і управлінську діяльність. Упровадження ІКТ у навчальний процес і, зокрема,

у методичну роботу нині стає необхідністю, адже інформаційне суспільство потребує інформаційної культури від кожного його члена. Тому нині є актуальною проблема формування і розвитку інформаційної компетентності педагога. Настав час, коли сучасні педагоги, повинні володіти основами використання комп'ютерної техніки як засобу навчання, широко впроваджувати нові інформаційні технології в практику роботи.

Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів впроваджуються через такі **форми методичної роботи:**

- постійно діючі семінари з питань удосконалення навиків роботи на комп'ютері з різними програмами і використання ІКТ в освітньому процесі;
- індивідуальні консультації за запитом;
- проблемні семінари на основі вивчення освітніх потреб у використанні ІКТ;
- майстер-класи, стажування у педагогів компетентних в ІКТ;
- наради – семінари;
- тренінги;
- навчання тощо;

Такі форми роботи спрямовані на формування та вдосконалення інформаційної грамотності педагога, а саме: здатності розуміти сутність обробки інформації, знаходити інформацію в різних джерелах, користуватися автоматизованими системами пошуку та обробки інформації, інтерпретувати інформацію, використовувати моделювання для вивчення різноманітних об'єктів та явищ, виконувати аналіз інформаційних моделей та ін., формування вмінь усвідомленого використання сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі; знайомство с електронними засобами навчального призначення, мультимедійними навчальними та довідковими посібниками, Інтернет-ресурсами; обговорення та відпрацювання методичних прийомів їх використання.

Така робота передбачає здобуття та удосконалення навичок користувача, формування готовності використовувати ІКТ в своїй професійній діяльності.

Майже всі методичні заходи, наради керівників проходять із мультимедійним супроводом. Зокрема, при проведенні конкурсу професійної майстерності педагогічних працівників ДНЗ «Вихователь року» педагогічні працівники представляють портфоліо, використовуючи мультимедійні презентації під час ознайомлення з досвідом роботи.

Створення веб-портфоліо.

Появу назви Веб 2.0 прийнято пов'язувати із статтею «Tim O'reilly — What Is Web 2.0» від 30 вересня 2005 року, уперше опублікованою російською мовою в журналі «Компьютерра» (№№ 37 (609) і 38 (610) від 14 і 19 жовтня 2005 року відповідно) і потім викладеною під заголовком «Що таке Веб 2.0» веб-сайтом «Компьютерра online». (Стаття «Що таке Веб 2.0»)

У цій статті Тім О'Рейлі зв'язав появу великого числа сайтів, об'єднаних деякими загальними принципами, із загальною тенденцією розвитку інтернет-спільноти, і назвав це явище Веб 2.0, на противагу «старому» Веб 1.0. Значення цього терміну до цих пір є предметом багаточисельних суперечок.

Вікіпедія. Сьогодні це ціла плеяда інтернет-сервісів, які позиціюються як довідники і енциклопедії. Назва народилася завдяки сайту wikipedia.org. Вікіпедія є базою довідкової інформації з наданням практично кожному користувачеві можливості редагувати дані.

Блоги (інтерактивні мережеві щоденники) є одним з найяскравіших прикладів використання принципів Веб 2.0. Значна частина веб-контента створюється користувачами, а не власниками ресурсу. Для цього активно використовують технології RSS і FOAF, характерні для Веб 2.0. Так само використовуються теги (мітки, tags) для тематичної структуризації контенту.

Технологія FOAF (Friend Of A Friend) дає користувачеві можливість підписатися на новини і матеріали тих користувачів, які знаходяться в так

званому «списку друзів». Цим самим заохочується спілкування користувачів мережі. Технологія FOAF є однією з найважливіших складових соціальних інтернет-мереж.

RSS (Really Simple Syndication або, дослівно, «дійсно просте об'єднання (інформації)») – це проста й ефективна технологія експорту гіпертексту, використовувана для створення новинних стрічок. RSS, як і інші технології Веб 2.0, заснований на мові XML (extended Markup Language – англ., розширена мова розмітки).

Сервіси обміну. Ці ресурси наповнюються за рахунок користувачів, шляхом надання їм місця для різних файлів – музики, фільмів, документація і тому подібне Тут також використовуються RSS і теги.

Сайти спільного користування документами. Подібні сервіси дають користувачам можливість одночасного і спільного використання документів – можна створювати, змінювати, видаляти інформацію, доступну для загального користування. При цьому зникає необхідність в установці програмного забезпечення на локальних комп'ютерах. У цій області визнаним лідером є сервіс Writely.

AJAX (Asynchronous Javascript And XML – англ., асинхронні Javascript і XML) – технологія комбінованого використання мов Javascript і XML для створення динамічного вмісту веб-ресурсів. Однією з важливих особливостей технології AJAX є те, що навантаження по обробці динамічних даних лягає на браузер користувача. При цьому обмін даними «сервер – користувач» зводиться до мінімуму, знижуючи витрати на трафік. Подібний підхід значно спрощує використання динамічних ресурсів, оскільки користувачеві не потрібно перезавантажувати сторінки, щоб побачити зміни.

Основним недоліком Веб 2.0 є те, що більшість критиків висловлюють підозри, що інвестори Веб 2.0 сервісів зацікавлено лише в контролі над великим об'ємом інформації особистого характеру. Наприклад, інформації про уподобання та інтереси користувача, використовуючи які, можна добитися стовідсотково точного фокусування інтернету-реклами.

Основна перевага Веб 2.0: У звичайних сервісах (Веб 1.0, як тепер прийнято говорити) користувач, за своєю суттю, є пасивним споживачем послуг. Підхід, побудований на базі концепції Веб 2.0, має на увазі активну діяльність користувачів, орієнтовану на участь у створенні контенту ресурсу. В процесі розвитку сервісу враховується досвід і думка користувачів даного сервісу. Це робить ресурси Веб 2.0 значно більш інтерактивними, даючи користувачам свободу самовираження.

Етимологія слова «блог»: web log (1997) -> wee-blog (1999) -> blog. Значиме слово тут log — запис подій або повсякденної діяльності. Ретроспективно першим блогом можна назвати веб-сторінку винахідника WWW, Тіма Бернерс-Лі ([збережена тут](#)). ([сайт Тіма Бернерс-Лі](#)) ([Блог Тіма Бернерс-Лі](#)).

Термін weblog першим використовував [Jorn Barger](#). Сьогодні в індексі Technorati 18.1 мільйонів блогів, а їх загальна аудиторія — близько 50 мільйонів чоловік.

Блог — це веб-сайт, основний вміст якого — записи, що регулярно додаються, зображення або мультимедіа. Для блогів характерні короткі записи тимчасової значущості, відсортовані в зворотному хронологічному порядку (останній запис зверху). Відмінності блогу від традиційного щоденника обумовлюються середовищем: блоги зазвичай публічні і передбачають сторонніх читачів, які можуть вступити в публічну полеміку з автором (у відгуках до блогу-запису або своїх блогах).

По авторському складу блоги можуть бути особистими, груповими (корпоративними, клубними.) або суспільними (відкритими).

За змістом — тематичними або загальними.

- Приклади педагогічних блогів:

<http://informashka.blox.ua/html/1310721,262146,21.html?22973>

<http://pcti-ketrin.blogspot.com/>

<http://blog.ed-sp.net/pakhomova/2008/09/29/novi-informacijni-texnologii%D1%97-v-navchanni-anglijsko%D1%97-movi/>

<http://ekaterina43.blogspot.com/>

Застосування ІКТ в галузі освіти і безпосередньо в діяльності керівника закладу є загальною необхідністю, який сьогодні повинен успішно здійснювати як управлінську, так і педагогічну діяльність, забезпечуючи реалізацію впровадження ІКТ у навчально-виховний процес. Тому для керівників на базі навчальних закладів проводяться навчання, тренінги з питань інформаційної компетентності. Зокрема, семінари-наради з питань формування бази даних ДНЗ у програмі «КУРС: Дошкілля».

Активно розвивається віртуальний простір. Сьогодні педагоги ДНЗ активно оволодівають навичками роботи з сервісами Google (blogspot), що дозволяє їм створювати персональні блоги.

Однією із нових форм організації методичної роботи, заснованих на використанні ІКТ та інформаційній грамотності, є створення мережевої педагогічної Інтернет спільноти. Мережева організація методичної роботи сприяє якіснішому обміну досвідом між педагогами не лише конкретного навчального закладу, а й закладів усього регіону, а то й країни, світу. Тому варто проводити організаційно-методичні заходи, спрямовані на розвиток мережевої взаємодії учасників навчально-виховного процесу в ДНЗ: семінари для керівників ДНЗ та для вихователів.

Поступово в системі освіти в управлінській і методичній діяльності ДНЗ, відбувається впровадження нової форми мережевої взаємодії як **вебінар**, які проходять з використанням системи відеоконференцій.

Важливою тенденцією розвитку освітньої галузі є створення інформаційно освітнього простору, складовими якого є **сайт**. Інтернет-сайти ДНЗ, дають можливість співставити діяльність соціально-педагогічної системи закладу з іншими (в районі, області, Україні та за її межами). Тому, створення Інтернет-сайту закладу є одним із головних елементів управління ДНЗ, що об'єднують навколо себе педагогів, дітей, батьків та громадськість.

Наявність веб-сайту відділу освіти дозволяє оперативно інформувати керівників ДНЗ, педагогів, громадськість, батьків щодо основних заходів. Це

дає змогу в повній мірі використовувати сучасне комп'ютерне забезпечення у навчально-виховному процесі та забезпечує своєчасність отримання та надання інформації, її достовірність й безпеку між закладами освіти та відділом освіти.

Кожен ДНЗ на сучасному етапі має електронні поштові скриньки **e-mail**, за допомогою якої працює мережа зв'язку закладів з відділом освіти. Це дозволяє оперативно передавати і приймати інформацію. Електронне листування з відділом освіти, здійснення електронної звітності забезпечують лише незначну частину управлінської діяльності.

Налагоджується система спілкування через **Skype**. Наявність достатньої матеріально-технічної бази, потужного кадрового потенціалу дозволяє успішно вирішувати цілий ряд управлінських, навчальних та методичних питань.